

137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról

1. § A Kormány a közoktatásról szóló – módosított – 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (3) bekezdésének *a)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján e rendelet *mellékleteként* kiadja az Óvodai nevelés országos alapprogramját.

2. § Ez a rendelet 1996. szeptember 1. napján lép hatályba.

Melléklet a 137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelethez

Tartalom

137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról ..	1
Tartalom	1
Az Óvodai nevelés országos alapprogramja	2
BEVEZETŐ	2
GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	3
Gyermekkép	3
Óvodakép	3
AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	4
Az óvodai nevelés általános feladatai	4
Az egészséges életmód alakítása	4
Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása	4
Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása	5
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	6
Személyi feltételek	6
Tárgyi feltételek	6
Az óvodai élet megszervezése	6
Az óvoda kapcsolatai	6
AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	7
Játék	7
Vers, mese	7
Ének, zene, énekes játék	8
Rajzolás, mintázás, kézi munka	8
Mozgás	9
A külső világ tevékeny megismerése	9
Munka jellegű tevékenységek	9
Tanulás	10
A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	10

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja

I.

BEVEZETŐ

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja – a hazai óvodai neveléstörténet értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a magyar óvodai nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok, valamint a gyermeket megillető jogok biztosítása érdekében a Magyar Köztársaság által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a) az óvodai nevelésnek az emberi személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia;
- b) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – különleges védelem illeti meg;
- c) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő szerepet játszanak.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján érvényesülhetnek az óvodai nevelésben a különböző pedagógiai törekvések, mivel az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széles körű módszertani szabadságának érvényesülését, megkötetéseket csak a gyermek érdekében tartalmaz.

Az óvodák saját nevelési programjuk alapján dolgoznak, amelyeknek összhangban kell állniuk az Óvodai nevelés országos alapprogramjában foglaltakkal. Az óvoda vagy önállóan készít programot, vagy kész programok közül választ. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja és az azzal összhangban lévő óvodai nevelési programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesülnek azok az általános igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek érdekeinek figyelembevételével megfogalmaz.

2. Az óvodai nevelési program elkészítésekor az Óvodai nevelés országos alapprogramja mellett figyelembe kell venni

- a) a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda nemzeti, etnikai kisebbségi nevelést végez;
- b) a Fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos gyermek nevelését végzi.

II.

GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Gyermekkép

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

2. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a gyermekkép megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásait veszi alapul. Ezek szerint: a gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

Óvodakép

1. Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig, legfeljebb hétéves korig. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.

2. Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is).

3. Az óvodai nevelésben alapelv:

a) a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi;

b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását.

4. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik: az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra; e tevékenységeken keresztül az életkornak megfelelő műveltségtartalmak közvetítéséről; a kisgyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

5. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók óvodai nevelése keretében biztosítani kell a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését.

III.

AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI**Az óvodai nevelés általános feladatai**

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása,
- az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban (melyet az erőteljes testi fejlődés jellemez) kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése. Ezen belül:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermek testi képességei fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- ha szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.

Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

1. Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, szeretettelgi légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket;
- az óvodapedagógus–gyermek, gyermek–gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, engedjen teret énérvényesítő törekvéseinek;
- az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a másság elfogadására.

2. A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Ezért olyan óvodai élet szervezése kívánatos, amely segíti a gyermek

erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését.

3. A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus viselkedése.

5. A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, illetve kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

1. Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára mint életkori sajátosságra építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetről.

2. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – helyes mintaadással – az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszédkedv fenntartására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, s a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

IV.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI**Személyi feltételek**

1. Az óvodában a nevelőmunkát az óvodapedagógus végzi, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus modellt, mintát jelent a gyermekek számára.
2. Az óvodapedagógus tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazott munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
3. A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósuljanak a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzései.

Tárgyi feltételek

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, lehetővé tegye mozgás- és játékgigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. Az óvoda tárgyi környezete egyidejűleg – a mindenkorai előírásokkal összhangban – biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodapedagógusoknak.

Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú tevékenységformák megtervezésével. A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekben. A napirend igazodik a különböző programokban megfogalmazott feladatokhoz. Figyelembe veszi a helyi szokásokat, igényeket. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti belső arányok kialakítása. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
2. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését különböző, az óvodapedagógusok által készített – kötelező és nem kötelező – feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele, a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái

változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde, nevelőotthon), az óvodai élet alatt (pedagógiai szakszolgálat intézményei, közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskola) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.

3. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket nevelő óvoda kapcsolatot tart a kisebbségi szervezetekkel, egyesületekkel, kisebbségi önkormányzatokkal.

V.

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

Játék

1. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenységgé.

2. A kisgyerek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

3. A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket és élményt biztosítson a különböző játékformákhoz, mint például a mozgásos játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz, a dramatizáláshoz és a bábozáshoz.

4. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

Vers, mese

1. Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

2. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.

3. A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgépének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, áttelekítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világgépe, csodákkal és átváltozásokkal nem elvezet a mélyebb értelemben vett pszichikus realitástól és a külvilágra irányított megismerési törekvésektől, hanem ráébreszt ezekre.

4. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

5. A mindennapos mesélés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

6. Az óvodában a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Ének, zene, énekes játék

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az éneklés, a zenélés felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

Rajzolás, mintázás, kézi munka

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének.

2. Az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget az óvodapedagógus. Maga a tevékenység – s ennek öröme – a fontos, nem a mű, nem az eredmény.

3. Ezen tevékenységek az óvodapedagógus által biztosított feltételekkel, az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyerekeket a különböző anyagokkal és a kézi munka technikai alapelemeivel.

Mozgás

1. A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás). Fejlesztik a testi képességeket mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.
2. A tornának, játékos mozgásoknak teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján lehetőséget kell biztosítani.

A külső világ tevékeny megismerése

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
2. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi néphagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.
3. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.
4. Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

Munka jellegű tevékenységek

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt napi munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.).
2. A gyermek munka jellegű tevékenysége
– önként – azaz örömmel és szívesen – végzett játékos tevékenység;

- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
  - a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze.
3. A gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos pozitív értékelést igényel.

Tanulás

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon és időkeretekben valósul meg.
2. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
3. A tanulás lehetséges formái az óvodában:
  - az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
  - a spontán játékos tapasztalatszerzés;
  - a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
  - az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés;
  - a gyakorlati probléma- és feladatmegoldás;
  - az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás.

VI.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.
2. Az iskolaérettségnek az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.
  - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finom motorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

4. A neurológiai és egyéb hátránnyal küzdő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

5. A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.